

MỘT SỐ LƯU Ý KHI BIÊN TẬP MỤC TỪ ĐỊA DANH ĐƯỜNG, PHỐ (QUA THỰC TIỄN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA ĐỊA DANH ĐƯỜNG, PHỐ QUẬN HOÀN KIẾM GIAI ĐOẠN 1)

LÊ THỊ LIÊU HẠNH*

Tóm tắt: Biên tập là một khâu quan trọng đòi hỏi sự tham gia của nhiều chuyên gia và người biên tập nhằm phát hiện những chỗ sai, chỗ yếu, chỗ thiếu của bản thảo cần được sửa chữa, bổ sung để tiến tới hoàn thiện và nâng cao chất lượng bản thảo. Biên tập *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm*¹ cũng giống như biên tập các công trình từ điển và bách khoa thư khác thường bao gồm hai công đoạn chính là biên tập khoa học và biên tập kỹ thuật nhưng trong mỗi công đoạn cũng có một số điểm khác biệt nhất định. Nội dung bài viết sẽ bàn về thực tiễn biên tập *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* ở giai đoạn 1. Từ đó đưa ra một số lưu ý khi biên tập mục từ địa danh đường, phố qua thực tiễn biên tập công trình này.

Từ khóa: Biên tập, từ điển bách khoa, đường, phố.

Abstract: Editing is an important step that requires the participation of many experts and editors to detect errors, weaknesses, and omissions in the manuscript that need to be corrected and supplemented to complete and enhance the manuscript's quality. Editing the *Encyclopedic Dictionary of Streets in Hoan Kiem district*, like editing other dictionaries and encyclopedias, usually includes two main stages: scientific editing and technical editing. However, in each stage there are also some differences. The article discusses the editing practice of the *Encyclopedic Dictionary of Streets in Hoan Kiem district* in phase 1. Since, some notes will be given when editing the entries about streets through the practice of editing this Dictionary.

Keywords: Editing, encyclopedic dictionary, streets

1. Dẫn nhập

Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm là một trong những đề tài cấp cơ sở do Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam chủ trì. Đề tài do TS. Lê Thị Hải Chi làm chủ nhiệm và được chia làm hai giai đoạn, thực hiện trong 2 năm (2023, 2024). Công trình cung cấp những tri thức cơ bản và chuyên sâu về các địa danh là các đường, phố ở quận Hoàn Kiếm, thành phố Hà Nội. Đồng thời là nguồn tài liệu tham khảo, phục vụ cho tất cả những ai quan tâm tới các con đường, tuyến phố ở quận Hoàn Kiếm - nơi có nhiều con phố cổ gắn liền với tên các nhân vật lịch sử hoặc các địa danh, sự kiện vang dội địa cầu. Ngoài ra, việc biên soạn công trình này sẽ cung cấp cơ sở lý luận và thực tiễn cho việc biên soạn các công trình bách khoa về địa danh đường phố trong tương lai.

Biên soạn *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* cũng giống như các công trình bách khoa khác bắt buộc phải tuân theo các công đoạn nhất định. Ngoài các khâu như lựa chọn thành viên, xây dựng nguyên tắc, thể lệ, tuyển chọn mục từ và biên soạn thì biên tập là một khâu trọng yếu, không thể thiếu. Biên tập thường được hiểu là việc phát hiện và khắc phục những sai sót về

* ThS - Viện Nghiên cứu Con người; Email: lehanhtd@gmail.com

nội dung khoa học hoặc ngôn ngữ, văn phong, lỗi chính tả, kỹ thuật,... nhằm tạo nên một công trình có giá trị khoa học cao, đảm bảo thống nhất hài hòa về mặt nội dung và hình thức.

Qua thực tiễn biên soạn các công trình bách khoa, các nhà khoa học đều cho rằng biên tập là một vấn đề lớn, phức tạp và cũng hết sức khó khăn. Cho đến nay, có rất ít các công trình nghiên cứu về nghiệp vụ biên tập sách và từ điển/bách khoa thư. Các kết quả nghiên cứu cũng chưa đề cập nhiều đến nghiệp vụ biên tập, đặc biệt là công tác biên tập từ điển và bách khoa thư. Bài viết này sẽ bàn về thực tiễn biên tập *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* ở giai đoạn 1. Từ đó đưa ra một số lưu ý khi biên tập mục từ địa danh đường phố, làm tài liệu tham khảo cho công trình này ở giai đoạn 2.

2. Thực tiễn biên tập *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* giai đoạn 1

2.1. Biên tập khoa học

Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm là công trình có quy mô nhỏ ở cấp cơ sở nên việc biên tập khoa học được tiến hành chéo giữa các thành viên trong nhóm nhằm đảm bảo tính khách quan.

Biên tập khoa học công trình *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* chính là việc thẩm định mục từ, bao gồm: thẩm định nội dung mục từ và thẩm định việc chấp hành nguyên tắc, thể lệ biên soạn.

Khi thẩm định nội dung mục từ, các thành viên trong đề tài đã tiến hành biên tập sơ lược nội dung khoa học của mục từ, kiểm tra xem phần định nghĩa có chính xác và hợp với đầu mục từ không, phần nội dung cơ bản của mục từ mà tác giả viết có đúng không, lời văn và con số có nhất quán và khớp nhau không,... Ngoài ra, khi biên tập nội dung, các thành viên còn phải thẩm định việc chấp hành nguyên tắc, thể lệ biên soạn như: xem xét

mục từ có được viết một cách khoa học hay không, có tuân thủ theo đúng nguyên tắc, thể lệ biên soạn hay chưa và kiểm tra độ chính xác của cấu trúc thông tin cũng như độ cập nhật thông tin trong mỗi mục từ. Từ đó quyết định xem, mục từ nào đủ điều kiện đưa vào công trình. Khi nhận thấy mục từ nào viết không đúng cấu trúc hoặc không đúng nguyên tắc thể lệ đã đề ra, các chuyên gia sẽ yêu cầu các tác giả viết lại theo đúng kết cấu thông tin trong mỗi mục từ, nhằm đảm bảo sự thống nhất về cấu trúc mục từ trong toàn bộ công trình.

2.2. Biên tập kỹ thuật

Trong *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm*, biên tập kỹ thuật gồm các công việc như: biên tập ngôn ngữ văn phong, số liệu, xử lý lỗi chính tả, kỹ thuật (viết hoa, viết tắt, định dạng phông chữ, căn lề, mi trang,...), phiên chuyển tiếng nước ngoài sang tiếng Việt. Công đoạn này cũng được thực hiện chéo giữa những người biên tập nhằm đảm bảo tính khách quan và đạt sự hoàn thiện ở mức cao nhất.

- Biên tập ngôn ngữ văn phong: là việc sửa lỗi diễn đạt, cách sử dụng từ ngữ, câu chữ, cách viết,... Trong *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm*, các mục từ được chia thành ba nhóm: nhóm mục từ đường phố đặt theo tên danh nhân, nhóm mục từ đường phố đặt theo tên địa danh kỷ niệm sự kiện đặc biệt của đất nước và nhóm mục từ đường phố đặt theo tên địa danh. Với mỗi loại hình mục từ lại có cấu trúc thông tin khác nhau. Mặt khác, do sự tham gia biên soạn của nhiều tác giả nên mỗi người một phong cách viết riêng và cũng có những hạn chế nhất định. Ví dụ: một số tác giả do bị phụ thuộc vào nguồn tài liệu tham khảo cho nên, với những mục từ có nhiều tư liệu thì được tác giả viết rất dài, có mục do không tìm được tư liệu thì lại viết ngắn.

Một điểm khác biệt trong đề tài này là sự xuất hiện của rất nhiều địa danh hành chính

cổ thời Nguyễn như tên các con phố, tên đơn vị hành chính (Đồng Xuân, Tổ Tịch, Yên Thái, Gia Ngư,...). Khi biên tập, người biên tập phải đặc biệt chú ý kiểm tra cách viết, sử dụng từ ngữ cổ, cách giải thích xem có chính xác không. Ngoài ra, chúng tôi cũng thấy rằng, trong quá trình biên soạn công trình này, nhóm đề tài đã sử dụng nhiều tài liệu tham khảo bằng tiếng nước ngoài đề cập đến địa danh 36 phố cổ Hà Nội. Chính vì vậy, khi biên tập về ngôn ngữ văn phong trong các mục từ, người biên tập phải đặc biệt chú ý đến phong cách viết, nhằm hạn chế lỗi diễn đạt ngoại lai làm giảm hứng thú và gây khó hiểu cho người đọc.

- Biên tập số liệu: số liệu trong *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* rất đa dạng và có trong nội dung hầu hết các mục từ. Có thể kể đến như: chiều dài các con đường, tuyến phố; ngày tháng năm sinh, năm mất của danh nhân; các mốc thời gian gắn với cuộc đời hoạt động, sự kiện lịch sử của nhân vật, chiến dịch, trận đánh; ngày thành lập các hiệp hội, tổ chức; năm đặt tên đường, phố; tên văn bản, quyết định;... Các con số này thường rất dễ bị nhầm lẫn, sai lệch. Điều này là do khi biên soạn, các tác giả có thể đã trích dẫn hoặc thu thập những số liệu đó từ nhiều nguồn khác nhau hoặc các nguồn cung cấp không được thu thập từ tư liệu gốc hay thông qua nhiều nấc trích dẫn. Ngay cả khi những nguồn cung cấp đáng tin cậy nhưng vẫn có những sai lệch hoặc không thống nhất bởi số liệu được trích dẫn trong cùng một nguồn nhưng được xuất bản ở các năm khác nhau. Nếu chỉ xem xét số liệu trong một mục từ thì rất khó phát hiện sự sai lệch này.

Ví dụ: Trong mục từ **Đường Lê Duẩn**, ở mục tiểu sử danh nhân viết là “*Lê Duẩn (1907 - 1986; tên khai sinh là Lê Văn Nhuận; tên gọi khác: Lê Nhuận, Anh Ba) quê làng Bích La Đông, xã Triệu Thành, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị...*

Lê Duẩn tham gia phong trào yêu nước từ

năm 1925. Năm 1928, tham gia Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên. Năm 1930, ông trở thành một trong những đảng viên đầu tiên của Đảng Cộng sản Đông Dương. Năm 1931, Lê Duẩn bị thực dân Pháp bắt tại Hải Phòng khi đang là Ủy viên Ban Tuyên huấn Xứ ủy Bắc Kỳ, bị kết án 20 năm tù và bị giam giữ ở các nhà lao Hỏa Lò, Sơn La và Côn Đảo...”

Khi biên tập mục từ này, người biên tập đã phải tham chiếu với những mục từ có liên quan hoặc nhiều nguồn tài liệu có uy tín khác để kiểm tra, đối chiếu, so sánh để tìm ra sự nhất quán số liệu về năm sinh, năm mất, các mốc thời gian trong quá trình hoạt động của Lê Duẩn xem có chính xác không. Nếu các con số có sự mâu thuẫn giữa các tài liệu, cần sử dụng số liệu trong tài liệu có độ uy tín cao nhất.

- Biên tập về phiên chuyển tên riêng tiếng nước ngoài sang tiếng Việt: *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* có rất nhiều tên riêng tiếng nước ngoài xuất hiện trong nội dung các mục từ như: tên nhân vật, tên địa danh được dùng để đặt cho tên đường, phố ở Hà Nội thời kỳ thuộc Pháp. Tuy nhiên, cách viết tên riêng tiếng nước ngoài trong bản thảo ở giai đoạn 1 có một số chỗ chưa thống nhất. Có nhiều tên riêng tiếng nước ngoài để nguyên ngữ, không phiên chuyển nhưng lại có tên riêng tiếng nước ngoài thì phiên chuyển sang tiếng Việt nhưng cách phiên chuyển không nhất quán. Ví dụ:

Mục từ: **Đường Điện Biên Phủ**: ... “Đường Điện Biên Phủ có nhiều di tích lịch sử và địa điểm tham quan du lịch như: Bảo tàng Lịch sử Quân sự Việt Nam (Cột Cờ Hà Nội nằm trong khuôn viên của Bảo tàng, được xếp hạng Di tích lịch sử cấp Quốc gia năm 1998), Công viên **Lê-nin**”...

... “Ngày nay, dọc đường Điện Biên Phủ về phía Quảng trường Ba Đình, bên tay trái là Công viên **V.I Lê-nin** với bức tượng đồng **Lê-nin**...”

... “Năm 1982, Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam xây dựng tượng **Lê Nin**...”

Qua ví dụ trên chúng ta thấy, chỉ một tên riêng là Lenin nhưng tác giả đã sử dụng 4 cách phiên chuyển khác nhau cùng trong một mục từ. Nhiệm vụ của người biên tập là cần thống nhất một cách viết đúng nhất nhằm đạt sự thống nhất trong toàn bộ công trình.

- Biên tập lỗi chính tả, kỹ thuật: trong bản thảo *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* ở giai đoạn 1 còn có những lỗi chính tả, kỹ thuật, quy tắc viết hoa, chữ viết tắt,... Có thể nêu một ví dụ sau: về cách viết tên các ngân hàng xuất hiện trong các mục từ, có chỗ viết tắt, chỗ không, không tuân theo quy luật nào. Ví dụ: Ngân hàng Agribank (trong mục từ đường Trần Quang Khải); Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn Việt Nam (trong mục từ phố Cửa Nam); VPBank Nguyễn Hữu Huân, SeABank PGD Nguyễn Hữu Huân (trong mục từ phố Nguyễn Hữu Huân);... Khi biên tập, người biên tập phải tuân thủ quy tắc chính tả đã được quy định trong nguyên tắc, thể lệ biên soạn và biên tập của công trình để thống nhất cách viết tắt từ đầu đến cuối bộ sách.

3. Một số lưu ý khi biên tập mục từ địa danh đường, phố trong *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm*

Từ thực tiễn biên tập các mục từ địa danh đường phố trong *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* giai đoạn 1, chúng tôi đưa ra một số lưu ý khi tiến hành biên tập mục từ địa danh đường phố trong *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* ở giai đoạn 2 như sau:

3.1. Về biên tập khoa học

Biên tập khoa học *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* là việc xem xét tính hợp lý, đúng đắn, logic và thống nhất về mặt nội dung của mục từ. Công đoạn này được tiến hành sau khi các mục từ đã được các tác giả biên soạn xong. Vì đây là công trình vừa có tính chất đa ngành, liên

ngành Địa lý, Lịch sử, Văn hóa, vừa có tính địa phương (quận Hoàn Kiếm, thành phố Hà Nội) nên việc biên tập khoa học trong công trình này cần giao cho người có hiểu biết sâu rộng hoặc nắm được kiến thức liên ngành. Trên cơ sở chọn lọc người làm công tác biên tập, chủ nhiệm đề tài sẽ phân công cụ thể, chuyên trách biên tập từng khâu, từng mảng nhằm tạo ra những lãnh địa riêng phù hợp với năng lực và sở trường cá nhân, tạo cơ hội để người biên tập phát huy khả năng sáng tạo của mình. Đồng thời, sự phân công này sẽ gắn với trách nhiệm và tạo điều kiện cho việc kiểm tra, theo dõi, giám sát về tiến độ, cũng như việc nghiệm thu, đánh giá chất lượng của từng việc, từng người. Ngoài ra, có thể căn cứ vào quy mô và kinh phí để mời chuyên gia thẩm định nhằm đem lại chất lượng cao nhất cho công trình.

Trong quá trình thẩm định mục từ, các chuyên gia vừa phải thẩm định nội dung vừa phải thẩm định việc chấp hành thể lệ biên soạn. Đây là hai việc đòi hỏi phải kết hợp chặt chẽ với nhau. Việc thẩm định nội dung bao gồm: kiểm tra xem phần định nghĩa mà tác giả đưa ra có chính xác không, nội dung cơ bản của mục từ có đầy đủ không, lời văn và con số có nhất quán không,... Việc thẩm định việc chấp hành thể lệ biên soạn gồm: xem xét mục từ có viết đúng cấu trúc thông tin đã đề ra không. Với những mục từ viết không đúng nguyên tắc thể lệ cần phải kiên quyết xử lý và yêu cầu soạn giả viết lại. Điều này sẽ giúp cho chủ nhiệm và người biên tập không phải mất thời gian xử lý ở giai đoạn sau, bởi việc chỉnh sửa những mục từ này rất khó, thậm chí còn khó hơn việc xử lý nội dung khoa học của mục từ.

Khi biên tập nội dung khoa học, người biên tập còn cần chú ý đến cách thể hiện nội dung trong mỗi mục từ nhằm đáp ứng được bốn yêu cầu hay bốn đặc điểm cơ bản của mục từ trong công trình bách khoa, đó là tính

khoa học, tính hệ thống, tính thời đại (cập nhật) và súc tích. Đặc biệt khi biên tập khoa học, biên tập viên cần phải đọc kỹ nội dung mục từ và tra cứu, đối chiếu các nguồn tư liệu khác nhau để xác minh những nội dung còn nghi vấn. Nhất là đối với các công trình lớn đòi hỏi hàm lượng tri thức cao và sâu, thao tác này cần được lặp nhiều lần. Đồng thời phải có sự đối chiếu thông tin giữa các mục từ để đảm bảo tính nhất quán về nội dung trong toàn bộ công trình.

Cũng phải lưu ý đến vấn đề kênh hình trong *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm*. Với mỗi hình minh họa, cần phải xem hình ảnh đó có tính tri thức không, nghĩa là có tác dụng làm rõ thêm nội dung của kênh chữ không, có đảm bảo về kích cỡ, màu sắc không,... Đặc biệt, kênh hình trong cuốn Từ điển này được thực hiện bởi các thành viên tham gia đề tài.

3.2. Về biên tập kỹ thuật

Biên tập kỹ thuật hay còn gọi là biên tập về mặt hình thức của bản thảo. Như chúng ta thấy, bất kể một xuất bản phẩm nào dù nội dung có hay đến đâu đi chăng nữa nhưng nếu mắc nhiều lỗi về diễn đạt, hình thức thể hiện, kết cấu, chính tả,... sẽ làm giảm giá trị, thậm chí còn làm sai lệch nội dung công trình. Có thể nói, biên tập kỹ thuật là khâu quan trọng không kém so với khâu biên tập khoa học. Đây là việc phát hiện và sửa lỗi chính tả, dấu câu, ngôn ngữ, văn phong, số liệu, quy tắc phiên chuyển tiếng nước ngoài sang tiếng Việt, chữ viết tắt, chuyển chú,... Công việc này đòi hỏi người biên tập ngoài trình độ chuyên môn cần phải có nghiệp vụ cũng như kinh nghiệm biên tập sách hoặc biên tập từ điển/bách khoa thư. Ngoài ra, người biên tập cần phải có tinh thần làm việc hết sức cẩn thận, tỉ mỉ.

Như chúng ta đã biết, đặc điểm chung của hầu hết các công trình bách khoa là kết quả nghiên cứu của tập thể tác giả. Mỗi tác giả lại

có sở trường hoặc phong cách viết riêng và cũng có những hạn chế nhất định. Có người có trình độ hiểu biết sâu rộng nhưng viết hơi xa, chưa sát với tên đầu mục từ. Có người viết sát với tên mục từ nhưng lại chưa đúng cấu trúc đã đề ra hoặc chưa cân đối, có mục từ quá ngắn, có mục từ lại quá dài... Khi biên tập về ngôn ngữ văn phong, người biên tập cần bám sát và tuân thủ những quy định trong thể lệ biên soạn và biên tập. Ngôn ngữ văn phong được sử dụng trong các công trình bách khoa cần rõ ràng, ngắn gọn, súc tích, giản dị, trong sáng và khách quan, không đưa nhận định cá nhân vào. Vì vậy, khi biên tập về ngôn ngữ văn phong, người biên tập cần phải xem xét, đánh giá và gia công mục từ nhằm đảm bảo tính cân đối giữa các mục từ trong cùng một nhóm. Chú ý đến việc sử dụng ngôn ngữ chính xác, rõ ràng, bảo đảm cách diễn đạt ngắn gọn, súc tích, lược bỏ các câu chữ đa nghĩa giúp người đọc hiểu đúng nội dung mục từ mà các soạn giả muốn đề cập. Khi phải sửa chữa một đoạn, một câu hay một chữ, người biên tập cũng phải hết sức cẩn trọng. Nếu phát hiện sai sót liên quan đến nội dung khoa học hay những vấn đề khó vượt quá khả năng hiểu biết của mình, người biên tập phải ghi lại và trao đổi với chủ nhiệm đề tài, các chuyên gia hoặc tác giả để sửa chữa. Đối với những mục từ có sử dụng tư liệu nước ngoài, khi biên tập về ngôn ngữ, văn phong, người biên tập cũng cần lưu ý đến đối tượng của công trình là các độc giả người Việt để sửa đổi hoặc Việt hóa cách diễn đạt, tránh dùng lối diễn đạt ngoại lai làm người đọc khó hiểu.

Trong các công trình bách khoa địa danh có thể có tên địa danh là các đơn vị hành chính, tên đường phố, sự kiện, tổ chức gắn với tên riêng nước ngoài hoặc gắn với tên các nhân vật là người nước ngoài. Vì vậy, ngoài việc tuân thủ nguyên tắc, thể lệ về quy tắc phiên chuyển, khi biên tập các mục từ này cần giao cho người biên tập phải có trình độ

ngoại ngữ để nắm được các quy tắc phiên chuyển tiếng nước ngoài từ nguyên ngữ sang tiếng Việt. Để đạt được cách phiên chuyển chính xác nhất, biên tập viên có thể trao đổi cách phiên chuyển với các biên dịch viên. c.

Về số liệu cần có quy định chung về thể thức trình bày., Biên tập viên không chỉ kiểm tra số liệu trong một mục từ đó mà cần phải xem xét một cách tổng thể, cần phải tra cứu, so sánh, đối chiếu nhiều nguồn tài liệu khác nhau nhằm phát hiện ra những mâu thuẫn, sai lệch về con số để tìm được số liệu chuẩn xác và cập nhật.

Về quy tắc chính tả, biên tập viên cần phải kiểm tra quy cách viết (theo số Ả Rập hay số La Mã...), cách viết hoa, chữ viết tắt, y/i, cách viết thời gian (ngày, tháng, năm, thế kỷ...), dấu câu (chấm, phẩy,...)... cần phải tuân thủ theo đúng nguyên tắc, thể lệ đã đề ra nhằm đạt đến sự thống nhất tối đa nhất trong toàn bộ công trình.

Sau khi đã biên tập xong, người biên tập tiến hành biên tập tổng hợp, với các công việc cụ thể như: kiểm tra, rà soát lại bảng mục từ tổng hợp xem có thiếu mục từ nào so với số lượng mục từ đã được duyệt không, kiểm tra cách sắp xếp mục từ theo vần đã đúng chưa, kiểm tra các mục từ trùng hoặc thừa do các tên gọi khác mà nội dung đã nằm trong nội dung của mục từ khác không,... Đối với những mục từ khó, người biên tập cần tìm các chuyên gia hoặc các cộng tác viên để trao đổi, học hỏi từ đồng nghiệp để có thêm kiến thức và kinh nghiệm biên tập từ điển/bách khoa thư.

4. Kết luận

Biên tập *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* là một công việc mang nhiều tính nghiệp vụ nhưng lại đòi hỏi một trình độ hiểu biết phong phú và đa dạng, phải có sự phối hợp chặt chẽ trên cơ sở tích hợp thành tựu của rất nhiều ngành khoa học như Từ điển học, Bách khoa thư học,

Lịch sử, Địa lý, Khảo cổ học, Khu vực học,... Bài viết đã nêu ra các vấn đề từ thực tiễn biên tập *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* ở giai đoạn 1 như: thẩm định mục từ, thẩm định việc chấp hành nguyên tắc thể lệ, biên tập ngôn ngữ văn phong, biên tập số liệu, biên tập quy tắc phiên chuyển tên riêng tiếng nước ngoài sang tiếng Việt, biên tập chính tả, chữ viết tắt,...

Qua việc đưa ra một số lưu ý khi biên tập mục từ địa danh đường phố đã giúp người đọc có thể nắm được các bước cơ bản và những điểm cần lưu ý khi tiến hành biên tập *Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm* ở giai đoạn 2. Quy trình này cũng là quy trình chung và cần thiết khi tiến hành biên tập bất cứ một công trình bách khoa nào. Hy vọng của bài viết là cung cấp cơ sở thực tiễn và tài liệu tham khảo cho việc biên tập các công trình bách khoa nói chung và bách khoa địa danh nói riêng. Ngoài việc xây dựng đội ngũ biên soạn, xây dựng nguyên tắc thể lệ, tuyển chọn, biên soạn mục từ thì việc biên tập cũng cần được nghiên cứu và thảo luận kỹ trước khi tiến hành biên soạn bất cứ một công trình bách khoa nào.

CHÚ THÍCH

¹ Đề tài cấp Cơ sở do TS. Lê Thị Hải Chi làm Chủ nhiệm, Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam là Tổ chức chủ trì, thực hiện năm 2024.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Lê Thị Hải Chi, *Biên soạn Từ điển bách khoa địa danh đường, phố quận Hoàn Kiếm (giai đoạn 1)*, Thuyết minh đề tài khoa học cấp cơ sở, Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam (lưu hành nội bộ), 2023.
- [2] Phạm Thị Huyền, “Thực tiễn biên tập Từ điển tham văn tâm lý (giai đoạn 1) và một số bài học kinh nghiệm”, *Từ điển học và Bách khoa thư*, số 2(88), tr. 18-24, 2024.
- [3] Giang Thiệu Thanh - Nam Hải - Thu Minh, *Từ điển Xuất bản*, Nxb. Từ điển bách khoa, Hà Nội, 2007.
- [4] Hà Học Trạc, *Lịch sử - Lý luận và thực tiễn biên soạn bách khoa toàn thư*, Nxb. Từ điển bách khoa, Hà Nội, 2004.
- [5] Trường Tuyên huấn Trung ương, *Nghiệp vụ Xuất bản sách*, Nxb. Sách giáo khoa Mác - Lê-nin, Hà Nội, 1979.